

İlk Milli Konstitusiyamızın qəbulu ulu öndərin tarixi xidmətidir

Tarixdə şəxsiyyətlərin rolu da-nılmazdır. Xalqların taleyində ye-tişdirirdi liderlərinin əvəzsiz rolu olmuşdur. Bu barədə düşünəndə ilk növbədə Heydər Əliyevin Azərbaycanın tarixində misilsiz xidmətləri xatırlanır. Azərbaycan xalqı min illər boyu bir çox tarixi mərhələlərdən keçmişdir.

Dövlətimizin müasir tarix səh-nəsində özünəməxsus yer tutma-sını, həqiqi müstəqilliyini əldə edərək, qoruyub saxlamasını tə-min edən mehız ulu öndər Heydər Əliyev olmuşdur. O, fəaliyyətinin hər bir dövründə xalqı, ölkənin, cəmiyyətin mənafeyinə xidmət etmiş, xalqın birliyi və dövlətin büt-övliyü uğrunda fədakarlıqla ça-lışmış, müstəqilliyin bərpası, döv-lətçiliyin inkişafı və sosial rifahın yaxşılaşdırılması üçün misilsiz iş-lər görmüşdür. Azərbaycanı bir dövlət kimi məhv olmaq təhlükə-sindən xilas etmək, həm siyasi, həm iqtisadi, həm də sosial-mə-nəvi böhrandan çıxarıb ictimai-siyasi sabitliyi təmin etmək, ölkə iqtisadiyyatını bərpa edib, inkişaf-na nail olmaq, hüquqi demokratik islahatları həyata keçirərək de-mokratik vətəndaş cəmiyyətini bərqərar etmək və müstəqil hü-quqi dövlət quruculuğuna nail ol-maq kimi çətin, mürəkkəb və şə-rəfli tarixi missiyanın öhdəsindən Heydər Əliyev böyük məharətlə gəlmişdir. Güclü iqtisadiyyatı, or-dusu, geniş beynəlxalq əlaqələri və nüfuzu olan Azərbaycan Res-publikası ulu öndərin yadigarıdır.

Ölkədə demokratiyanın inkişaf-ı, hüquqi dövlət və vətəndaş cə-miyyəti quruculuğu, dövlətin idar-e olunmasının səmərəliliyinin artırılması istiqamətində atılan ən əhəmiyyətli addımlardan biri Hey-dər Əliyevin rəhbərliyi ilə müstə-qil Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının qəbul edilməsi olmuşdur. İlk növbədə Azər-baycan xalqının və Azərbaycan döv-lətinin bilavasitə köklü mənafelei ilə bağlı məsələlər Konstitusiyada təsbit olunmalı, hüquq sistemi, onun ayrı-ayrı sahələri mehız Konstitusiyanın müddələri əsas götürülməklə yenidən qurulmalı idi. Yeni Konstitusiyaya layihəsinin hazırlanması kimi çox ciddi və məsuliyyətli vəzifəni öz üzərinə götürən ulu öndər layihənin hazırlanmasına, tələyüklü məsələlərin Azərbaycan xalqının mənafeyinə uyğun həll edilməsi üçün ölkə ic-timaiyyəti ilə müzakirələr, məslə-hətləşmələr aparılmasına nəinki bilavasitə rəhbərlik edir, həm də özü prosesdə şəxsən iştirak edir-di.

Ulu öndərin müdrikliyi, gərgin əməyi nəticəsində Müstəqil Azər-baycan Respublikasının ilk Konstitusiyasının layihəsi hazırlandı və 1995-ci il noyabrın 12-də referendumda qəbul edildi. Xal-qın dövlət hakimiyyətinin yegane

mənəbəyi olması, hakimiyyətin bölgüsü, mülkiyyətin bütün növlə-rinə bərabər hüquqi status veril-məsi ilə onun toxunulmazlığı və sair mütərəqqi maddələr əsas in-san hüquq və azadlıqlarını təsbit etdi.

Əsas Qanunun qəbul edilməsi ilə gənc, müstəqil Azərbaycan Respublikasının dünyəvi, demok-ratik, hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu yolunu seç-məsi xalqımızın öz mütərəqqi si-yasi iradəsini dünyada beynəlxalq aləmə bir daha nümayiş et-dirdi, dünyada pozitiv imicinin for-malaşmasına təkan oldu, digər tərəfdən ölkədə hüquqi-demokra-tik dövlət quruculuğu üçün təməl yaratdı.

Ulu öndərin rəhbərliyi altında hazırlanaraq 1995-ci ilin 12 no-yabrında ümumxalq səsverməsi yolu ilə qəbul edilmiş müstəqil Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında hakimiyyət böl-güsü prinsipi, demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət quruculuğunun hüquqi əsasları, insan hüquq və azadlıqlarının qeyd-şərtsiz təmin olunmasının bünövrəsi qoyul-muşdur.

Konstitusiyanın qəbulundan sonra müstəqil Azərbaycanda çoxpartiyalı sistem, siyasi plüra-lizm, söz, mətbuat və sərbəst toplaşmaq azadlığı bərqərar ol-muş, dövlət idarəçiliyi sistemi tamamilə yenidən qurulmuş, məh-kəmə-hüquq islahatları aparılmış-dır. Ulu öndərin respublikaya rəh-bərliyi illərində ölüm cəzasının, mətbuat üzərində siyasi senzura-nın ləğvi, Azərbaycanın Avropa Şurasına tamhüquqlu üzv qəbul edilməsi, Konstitusiyaya Məhkəmə-sinin fəaliyyətə başlaması, İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkil İnstitutu-nun yaradılması, konstitusiyaya mütərəqqi rühu əlavə və dəyişik-liklərin edilməsi və digər məsələ-lər demokratik inkişaf yolunda əl-də etdiyimiz mühüm nailiyyətlər-dən olmuşdur.

Şərqlə-Qərbin strateji qovşa-ğında yerləşən Azərbaycanın bü-tün tarixinin qısa xronologiyası göstərir ki, hətta eyni ictimai-siyasi və iqtisadi quruluşun bərqərar olduğu müxtəlif beynəlxalq münasibətlər mühitində ölkənin vəziyyəti, xalqın əhval-ruhiyyəsi ölkə rəhbərinin kimliyindən, xalqa liderlik edən şəxsin nüfuz və bacarığından həlledici şəkildə asılı-dır. Müxtəlif dövrlərdə bu ölkənin inkişafında, tərəqqisində, onun övladlarının şəərəfləndirilməsində də, hörmətdən salınmasında da, repressiyaya uğramasında da rəhbərin kimliyi, fəaliyyəti həlledici təsir göstərmişdir. Təkcə XX əsrə nəzərdən keçirsek, ölkə li-dərlərinin hər birinin fəaliyyətini yada salsaq, bunun şahidi olarıq. Yola saldıığımız ikinci minilliyin sonuncu yüz ili də Azərbaycan

dövləti üçün çox keşməkeşli oldu. Əsrin əvvəllərində müstəqillik əl-də etdi, lakin qısa müddətdən sonra onu itirdi, ölkə zor gücü ilə Sovet imperiyasının tərkibinə qatıldı. İmperiya dövründə uzun müddət azərbaycanlılar sıxışdırıldı, onlarla 3-cü növ insanlar kimi rəftar edildi və bu proses təxmi-nən yarım əsr davam etdi.

Yalnız, 14 iyun 1969-cu ildən sonra, Heydər Əliyev Azər-baycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi seçildik-dən sonra azərbaycanlılara qarşı münasibət kökündən dəyişdi. Mehız bu müdrik siyasətçinin səyi nəticəsində Azərbaycan az bir vaxtda iqtisadi və sosial həyatda elm, mədəniyyət, təhsil, texniki tərəqqi sahəsində böyük uğurlar qazandı.

Həmin dövrdə şəhərlərdə na-dir arxitekturaya malik çoxsaylı binalar tikilmiş, yollar və körpülər salınmış, heykəllər ucaldılmışdır. Azərbaycan elmi dünyaya çıxmış, rəssam və bəstəkarların əsərləri-nin sorağı dünyanın məşhur sərgilərindən, konsert salonlarından gəldi. Bu dövrdə xalqın sosial-iqtisadi rifahı və ümumi mədəni səviyyəsi ilə bərabər, onun ictimai şüurunun dərinliklərinə sızılan tə-fəkkürü və milli özünüdərk də yüksəldi. Azərbaycan dili, ədəbiyyatı, incəsənəti milli köklər üzərində inkişaf etməyə başladı. Xalqımızın qəhrəmanlıq rəmzi olan tarixi şəxsiyyətlərin, görkəmli elm və mədəniyyət, incəsənət xadim-lərimizin abidələri, məqbərələri ucaldıldı.

Bu gün torpaqlarımızın düş-mən tapdağı altında olduğu, döv-lət müstəqilliyimizin daha çox mil-li iradəmizdən, xalqımızın hərbi-siyasi qüdrətindən asılı olduğu bir vaxtda Heydər Əliyevin 70-ci il-lərdə Azərbaycanın hərbi-siyasi quruculuğu sahəsində gördüyü işlər bütün ölçüləri ilə ictimai şü-urumuz tərəfindən daha aydın dərk olunur. Nəzərə alsaq ki, Heydər Əliyev ideyalarının böyük qismi gələcək onilliklərdə realla-şacaq, deməli, onun əsl qiymətini verməkdə acizik. Hətta, sovetlər imperiyasının ən yüksək vəzifələrində çalışarkən də Azərbaycanın gələcək müstəqilliyini gören və bu sahədə tədbirlər həyata keçirən Heydər Əliyevin ideyalarının perspektivlərini o zaman onun özündən başqa heç kim dərk et-mirdi.

Bəlkə də tarix özü bu böyük dahinin qiymətini bizlərə çatdır-maq üçün 90-cı illəri nəşib etdi bi-zə. Axı 80-ci illərin sonu, 90-cı il-lərin əvvəlində yaranmış vəziyyə-ti qiymətləndirsek, bu mərhələ-dən öncə on illər ərzində yaran-mış mədəni-siyasi şərtlər sayə-sində yeni tarixi situasiyada Azər-baycan cəmiyyəti baş verən ictimai-siyasi dəyişikliklərə adaptasi-

ya oluna bilmək və bunu nisbətən ağrısız keçirmək iqtidarında idi. Lakin hakimiyyətə gələn məslək-siz, əqidəsiz adamlar, lazımi biliyi və təcrübəsi, səviyyəsi olmayan-lar ölkəni fəlakətə sürükləyirdi. Az qala ölkə yenə də XVIII əsrin or-talarındakı kimi xanlıqlara, quber-niyalara parçalanmaq, yaxud XIX əsrin əvvəlindəki kimi hərəcə qo-yulmaq dilemması qarşısında qal-mışdı.

Azərbaycan, Vətən, Torpaq, Milli şərəf, doğma mədəniyyət, uluların ruhu, milli mənsubiyyət, milli dərk, daha nələr-nələr, az qala hər şey unudulardı.

Tarix bir daha sübut etdi ki, hər hökmün bir nöqtəsi, hər anın bir hökmü var. Hökmün son nöq-təsi isə Heydər Əliyevin Azər-baycana qayıdışı ilə tamamlandı. Heydər Əliyevlə birgə Azər-baycana ədalət qayıtdı, qətiyyət, məğrurluq qayıtdı, həqiqi sərkər-də, əsl insan qayıtdı. Bəli, o, bö-yük Tanrının Azərbaycanı bəxş-i-dir desək, yanılmarıq.

Müstəqilliyini qazanmış res-publikamızın həyatında baş verən köklü irəliləyişlər artıq həyatımızın bütün sahələrində dinamik inki-şafa çevrilmişdir. Beynəlxalq aləmdə baş verən demokratikləş-mə prosesinə qoşulmaq üçün za-man tələbləri nəzərə alınmaqla Əsas Qanunumuzda dəyişiklik etmək zərurəti meydana çıxarkən ölkə Prezidentinin 22 iyul 2002-ci il tarixli fərmanına əsasən 2002-ci ilin avqustun 24-də keçirilmiş ümumxalq səsverməsi dövlət qu-ruculuğu və insan hüquqlarının qorunması sahəsində çox böyük tarixi hadisə oldu. Hər il təntənə ilə qeyd etdiyimiz Milli Konstitusi-yanın qəbulu ulu öndərimizin tari-xi xidməti kimi ölkəmizin demok-ratik, hüquqi və dünyəvi ideyaları-na sadiqliyini bir daha sübut etdi. Növbəti, 24-cü ildönümünü qeyd etdiyimiz Milli Konstitusiyamızla xalqımız demokratiya yolu ilə ulu öndərin layiqli davamçısı cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında sabaha doğru inamla addımlayır.

ƏLİ HÜSEYNOV,
Yeni Azərbaycan Partiyası
Ağsu rayon təşkilatının sədri,
Mərkəzi Rayon Xəstəxanası baş
həkiminin müavini,
“Tərəqqi” medallı.